

KOLONIJA CIPROVČANA U OSIJEKU S OSVRTOM NA OBITELJ ADAMOVICH DE CSEPIN

Hrvoje Pavić

U ovom istraživanju prikazana je kolonija Ciprovcana u Osijeku. Iako u Osijeku i Slavoniji nisu bili u većini, pripadnici kolonije Ciprovcana obnašali su uvažene funkcije u tadašnjem društvu. Iz te kolonije potječe i znamenita plemićka obitelj Adamovich de Csepin, koja je svojim članovima i djelovanjem neraskidivo vezana za prošlost Osijeka i Slavonije. U radu su prikazane obje grane obitelji Adamovich de Csepin: čepinska i tenjska. Obitelj je u Slavoniji živjela od početka 18. stoljeća, pa sve do kraja II. svjetskog rata. Detaljno su prikazana tri najznačajnija člana: Ivan Kapistran I., Ivan Kapistran II. i Bela Adamovicha de Csepin.

U prvom djelu na temelju članka dr. Josipa Bösendorfera „Kolonija Ciprovcana u Osijeku“ prikazana je povijest kolonije Ciprovcana u Osijeku. Početkom 18. stoljeća, Ciprovcani, iako nisu činili značajan udio u osječkom stanovništvu, zauzimali su uvažene funkcije u tadašnjem javnom životu Osijeka i Slavonije. U drugom djelu rada prikazan je razvoj plemićke obitelji Adamovich de Csepin, obitelji koja također potječe iz tzv. kolonije Ciprovcana. Povijest obitelji prikazana je preko njihovih najznačajnijih predstavnika: Ivana Kapistrana I., Ivana Kapistrana II. i Bele Adamovicha, koji su svojim djelovanjem ostavili veliki pečat u prošlosti Osijeka i Slavonije.

Kolonija Ciprovcana

Prilikom istraživanja u osječkim arhivima dr. Josip Bösendorfer je opazio kako više osječkih obitelji početkom 18. stoljeća nose apelativ Ciprovac ili Ciprovcanin, što upućuje na to da su porijeklom iz Ciprovcana. Ciprovac ili Čiprovac je rudarsko mjesto u današnjoj Bugarskoj, odakle su se navedene obitelji preselile krajem 17. stoljeća u Peču. Pod utjecajem austrijskih oslobođenja na području Ugarske i Slavonije, u Ciprovcu je 1688. godine buknuo bun protiv Turaka. Nakon sloma, vođe bune su prebjegli na oslobođeni teritorij. Iz Pečuha su se Ciprovcani zbog Rakocziyevog bune početkom 18. stoljeća preselili u Osijek. Te su obitelji bile međusobno povezane ženidbenom vezom ili su jedni drugima svjedočili prilikom sudskih procesa ili vjerskih obreda. Neke od tih obitelji već su prilikom dolaska iz Ciprovcana, a kasnije iz Pečuha u Osijek posjedovale plemstvo, kao npr. obitelji

Pejačević(Pejacsevich) i Adamovich. Dr. Josip Bösendorfer je na temelju dostupne građe za te obitelji napravio rodoslovna stabla za 18. stoljeće.

Bösendorfer navodi devet obitelji podrijetlom iz Ciprovcana, koji su prema dostupnim podacima obnašali vrlo uvažene funkcije u tadašnjem Osijeku. Doseljene obitelji su se većinom bavile trgovinom. Trgovinom su se bavile obitelji: Margić, Gegić, Stejkić, Cerkić, Frankolukin i Lekić. Plemstvo su posjedovali Stejkići, Nikolatini (Nikolatinici), Adamovich, Pejačević i Cerkići.

Margići su bili ugledni osječki trgovci na veliko, trgovali su vinom, žitaricama i kožom. Gegići i Stejkići također su bili ugledni trgovci, a Stejkići su kao plemići bili povezani s Pejačevićima i Nikolantinima. U Osijek su iz Pečuha došla i braća Marko, Ilija, Andrija i Mihajlo Cerkić. Ilija je bio tumač kod slavonskog auditorijata, a njegov potomak Mihajlo bio je provincijski komesar. Obitelj se gasi 1795. godine s Vilimom koji je bio pukovnik Palfyjeve regimente. Cerkići su bili baruni i u rodbinskoj vezi s Pejačevićima, Frankolukinima i Nikolantinima.

Početkom 18. stoljeća u Osijek se doselila i braća Pavluško, Nikola, Gjuro i Ivan Nikolantin (Nikolatinici). U Osijeku su se obogatili, a izvori ih spominju i kao plemiće. Izumiru u prvoj polovici 18. stoljeća, u rodbinskoj vezi su s Pejačevićima i Gegićima.

U Osijek se doselio i Antun Lekić sa ženom Margaretom. Obitelj se razgranala i stvorila u gradu trgovačku kuću koja je poslovala sve do Istambula. Lekići su izumrli početkom 19. stoljeća, trgovačka kuća prešla je u vlasništvo Slovenca Antuna Goriuppa, te se kasnije zvala Lekić – Goriupp. Lekići su bili rodbina s Adamovichima. Gjuro Pejačević s kraja 17. stoljeća i Marko Pejačević iz prve polovice 18. stoljeća porijeklom su iz Ciprovcana. Prema obiteljskoj tradiciji Pejačevići vuku podrijetlo od srednjovjekovnog bosanskog kralja Dabiše, no prema arhivskim podacima utvrđeno je da je starija povijest obitelji „nategnuta“. Zahvaljujući obiteljskom povjesničaru Julijanu Pejačeviću, uspjeli su sačuvati sjećanje na boravak u prošloj domovini tj. u Ciprovcu. Pejačevići su nakon dolaska u Slavoniju obnašali najznačajnije funkcije u javnoj upravi te su se sve do 1945. godine zadržali u javnom životu Hrvatske i Slavonije. (Bösendorfer, 1932: 213-214, 221)

Regnum Sclavoniae (Atlas Vukovarskog vlastelinstva 1733., priredio Ante Grubišić, Osijek 2006.)

Obitelj Adamovich

Obitelj Adamovich u Osijek također se doselila iz Pečuha početkom 18. stoljeća. Prvi se spominju Pavao i Ivan. Pavao je bio upravitelj Beljskog vlastelinstva. Te je vjerojatno na toj funkciji i dobio plemstvo 6. XI. 1714. godine, od cara i kralja Karla VI./III. (Bösendorfer, 1932: 214) Prema Ercegu Pavao je sa ženom Juditom pl. Knežević imao petero djece, dva sina: Martina i Franju, te tri kćeri. (Erceg, 1996: 9) Dok prema obiteljskom rodoslovnom stablu su imali devetero djece, tri sina: Martina, Josepha Ignatza i Franju, te šest kćeri Anu Mariu, Catharinu, Mariu Margarethu, Margaretu i Elisabethu. (Rodoslovno stablo obitelji Adamovich, Nikola ml. barun Adamovich de Csepín, 2010) Obitelj Adamovich de Csepín koji su tema ovog rada potječu od Martina pl. Adamovicha. Martin je prema Bösendorferu bio oženjen Anastazijom (Stanom) Lekić (Bösendorfer, 1934: 219), dok ostali autori navode da je bio oženjen Anastasiom pl. Czinderi de Nagy – Atad. Ona je 1744. godine pokopana u franjevačkoj crkvi Svetog Križa u Osijeku. (Bösendorfer, 1942: 51) Martin je također kao i njegov otac Pavao bio upravitelj Belja. (Šćitaroci, 1998: 367)

Ivan Kapistran I. Adamovich de Csepín

Martin je s Anastazijom imao dva sina Johanna/Adama i Ivana Kapistrana. (Rodoslovno stablo obitelji Adamovich, Nikola ml. barun Adamovich de Csepín, 2010) Ivan Kapistran I. Adamovich rođen je 1726. godine u Pečuhu, a umro je u Čepinu 1808. godine. Studirao je pravo, te je kao svršeni *juratoš* 1752. godine došao u službu Virovitičke županije. U županiji je vršio službu fiškala, notara i podžupana od 1758. do 1768. godine, a bio je i izaslanik na hrvatskom i zajedničkom saboru. (Državni arhiv u Osijeku, Osobni arhivski fondovi, Josip Bösendorfer) Ivan Kapistran I. bio je dobar činovnik, veliku sposobnost pokazao je prilikom donošenja i provođenja terezijanskog slavonskog urbara 1756. godine, taj urbar preveo je na hrvatski jezik. Izvršio je podjelu kemetskih sesija, a time je urbar proveo u djelo 1762. godine. Radom je stekao priznanje i na Dvoru, te je 28. lipnja 1762. godine imenovan kraljevskim savjetnikom. (Bösendorfer, 1950: 206) Dok je vršio dužnost podžupana Virovitičke županije (1758. – 1765.) oženio se Juditom Saić de Pernica, kćerkom križevačkog podžupana Ivana. Otac joj je u miraz dao sela Sveta Helena, Majkovec, Imbrijovec, Đelekovec i Kaniža – Lug. Vršeci službu podžupana, Ivan Kapistran I., stekao je osobitu naklonost na Dvoru jer je redovno otpremao vojnike i živežne namirnice za vojsku, a to je kraljici bilo potrebno u ratu s pruskim kraljem Fridrikom II.. U znak priznanja 23. ožujka 1765. godine kraljica mu je podijelila komorsko dobro Čepin, za koje je komori platio 26 000 forinti.

Grb obitelji Adamovich iz 1714. godine (Mladen i Bojana Šćitaroci, Dvorci i perivoji u Slavoniji, Zagreb 1998., 106.)

Ivan Kapistran I. Adamovich postao je uzoran slavonski vlastelin, te se 1766. godine odrekao županijske službe i posvetio se upravi svojih dobara. (Bösendorfer, 1950: 206 – 207) Carica i kraljica Marija Terezija 6. listopada 1770. godine podijelila je Ivanu Kapistrau I. Adamovichu pridjevak *de Csepín* – čepinski, koji obitelj i danas nosi u svom prezimenu. (Pavić – Šušak, 2008: 7)

Nakon preuzimanja posjeda Čepin, Ivan Kapistran I. Adamovich de Csepín, posvetio se uzornom gospodarenju. Započeo je proces isušivanja močvara oko Čepina, na taj način povećao je količinu obradivog zemljišta. Područje oko Čepina krajem 17. stoljeća imalo je 960 jutara obradive površine, a krajem 18. stoljeća 1344 jutara. Na močvarnom terenu sadio je konoplju, a prema Bösendorferu prvi je u svjetskoj ekonomiji pronašao metodu suhog močenja konoplje. Konoplju nije močio u potoku ili bari, nego ju je raširio po livadi i vodom polijevao, dok se vlakanca ne odvoje sasvim od stančevine. U Čepinu je podigao prvu užarnicu, a robu je kolima preko Tirola izvezio u Amsterdam, gdje su je kupovali brodograditelji i brodovlasnici. Njegova užad loše je podnosila morsku vodu te su pucala i nizozemska potražnja za slavonskom užadi je prestala. (Bösendorfer, 1950: 207) U Čepinu je Ivan Kapistran I. sagradio dvorac i obiteljsku kapelicu posvećenu Presvetom Trojstvu. Kapelica je građena od 1769. do 1771. godine, a prilikom posvete carica i kraljica Marija Terezija poklonila je misno ruho za crkvu. Dvorac je srušen 1947. godine, a crkva postoji i danas, koristi se kao župna crkva Župe Presvetog Trojstva. (Pavić – Šušak, 2008: 20,21)

Zbog problema sa susjednim Erdutskim vlastelinstvom u vlasništvu grofova Palfy, Ivan Kapistran I. odlučio je kupiti Erdutsko vlastelinstvo. Tada je došao u posjed Erduta, Aljmaša, Sarvaša, Tenja u Slavoniji, i Svetog Lovre i Novog Sela u Bačkoj. Kupoprodajni ugovor sastavljen je 3. lipnja 1778. godine, grofu Palfyju isplatio je 340 000 forinti. Kako bi isplatio tu golemu svotu odmah je prodao Ivanu pl. Kovaču Sarvaš za 20 000 forinti. Novo Selo i Svetog Lovru Nikoli pl. Csehu za 60 000 forinti. Sam je skupio 140 000 forinti, a od nadvojvotkinje, kćeri Marije Terezije, Marije Ane dobio je u zajam 120 000 forinti. Kupnja Erdutskog vlastelinstva bila je vrlo smion poduhvat, te svjedoči o Adamovichevoj poduzetnosti i naprednosti. (Bösendorfer, 1950: 207) Dokaz njegove naprednosti je i zakup Valpovačkog vlastelinstva, s kraćim prekidima, od 1763. do 1779. godine. (Karaman, 1962: 32 – 36) Prema iskazu vlasnika vlastelinstvo je nakon deset godina bilo u boljem stanju nego kad ga je Ivan Kapistan I. Adamovich preuzeo. (Šćitaroci, 1998: 367,400) Posebno je zanimljiv njegov gospodarski pravilnik *Regulamentum domaniale* što ga je napisao 1774. godine za upravitelja posjeda Sveta Helena. (Bösendorfer, 1950: 208)

Čepinska grana obitelji

U oporuci Ivan Kapistran I. Adamovich navodi da sinu Pavlu, zbog toga što boluje od kroničnih bolesti i jer ima brojnu obitelj ostavlja posjed Čepin i kuću u Vraždinu. Zbog potrebne blizine liječnika i obrazovanja kćeri mu također ostavlja dobro Imbriovec s imanjem Brezje. Pavlu i njegovom sinu Mirku ostavio je kuriju u Čepinu, sela Dopsin i Hrastin i obilježne zgrade i posjede. Zbog bolesti Pavlu *zdravstveno stanje i tjelesna slabost ne dopuštaju da podnese napore upravljanja gospodarstvom na udaljenim posjedima*. Sinu Antunu ostavlja posjed Aljmaš, Tenje i Svetu Helenu, a posjed Erdut sa selom Laslovo ostavlja sinu Roku Korneliju. (Erceg, 1996: 125 – 127, 135) Nakon Pavlove smrti (1801. godine) rođen je 1802. godine Pavlu sin Ivan Kapistran II. Adamovich de Csepin (1802. – 1876.). Ivan Kapistran II. rođen je u braku Pavla i Terezije Kereszthury de Petrikersztur. (Pavić – Šušak, 2008: 27) Nadživio je starijeg brata Mirka (Emerika) koji je umro 1814. godine, te je pokopan u crkvi Presvetog Trojstva u Čepinu. (Pavić – Šušak, 2008: 22)

Ivan Kapistran II. Adamovich de Csepin

Ivan Kapistran II. Adamovich u braku s Rozalijom barunicom Kerekes imao je dva sina Ladislava (1823 - 1901) i Ivana Nepomuka (1827 - 1876). (Rodoslovno stablo obitelji Adamovich, Nikola ml. barun Adamovich de Csepin, 2010) Ivan Kapistran II. naslijedio je posjed Čepin, te je posjed pod njegovom upravom doživio veliki procvat. Posvetio se i projektu isušivanja močvara s čime je već započeo njegov djed Ivan Kapistran I., a u Čepinu je izgradio dvorac 30-tih godina 19. stoljeća. Dvorac je danas poznat pod nazivom dvorac Adamovich – Mihalović – Knobloch. (Pavić – Šušak, 2008: 25) Na isušeno područje naselio je novo stanovništvo. Ivanovac je naselio 1835. godine njemačkim stanovništvom, a Antunovac s njemačkim i mađarskim stanovništvom iz Ugarske. Na području oko Čepina i Ivanovca uzgajao je duhan. Ernestinovo je 1868. godine naselio Nijemcima iz Bačke. Također je podigao više pustara na Čepinskom vlastelinstvu, te tako popunio prazno ali plodno zemljište. (Sršan, 2009: 31) Ivan Kapistran II. Adamovich bio je cijenjen promicatelj poljodjelstva, član raznih gospodarskih udruga u Austrijskoj Monarhiji i počasni predsjednik Slavonske gospodarske

Dvorac Adamovich – Mihalović – Knobloch (Privatna zbirka baruna Adamovicha de Csepin, Zagreb)

Ivan Kapistran II. pl. Adamovich de Csepin (Kalendar Hrvatske narodne banke, 2012, ožujak)

udruge u Osijeku. (Šćitaroci, 1998: 367) U Čepinu je 1836. godine pokrenuo prvu šećeranu na parni pogon u Hrvatskoj, tvornica je radila do 1853. godine. Uz Adamovicha se kao vlasnik navodi i bečka tvrtka „Mayer & Söhne“. Tada je to bila jedna od najvećih prehrambenih tvornica u Slavoniji, zapošljavala je stotinjak radnika. (Šćitaroci, 1998: 108) Dok Sršan navodi da su osim Adamovicha suvlasnici šećerane bili N. Meyer i I. G. Landauer. Tvornica je *radila s najmodernijim francuskim strojevima od 1836. do 1853. godine*. U Čepinu je također osnovao tvornice za preradu ulja, svile i kudjelje, užariju i mlinove. Također je podigao ekonomske jedinice tzv. pustare. Uveo je napredno stočarstvo, nove poljoprivredne kulture i agrotehničke mjere te mehanizaciju u obradi zemlje.

O njegovoj gospodarskoj snazi i umijeću svjedoče i njegova dva rada. U Osijeku je 1857. godine objavio *Skizzen uber die Landwirtschaftsführung der Bauerwirthe und den landwirtschaftlichen Cultur – Zustand im Esseger – Comitate, nebst einer Beschreibung der zwei kleinen Muster – und Probe – Wirtschaften in Csepin*. Rad je napisao povodom 50-te obljetnice bečkog gospodarskog društva. U radu je javnosti predstavio slavonsko seljačko gospodarstvo. Navodi da Slavonija ima bogate poljoprivredne resurse, ali je zaostala te on navodi mjere koje mogu poboljšati slavonsko gospodarstvo. U drugom djelu rada prikazano je ogledno dobro Livana, a u zaključku se zalaže za otvaranje poljoprivrednog zavoda ili škole te je bio spreman i sam u tome pomoći. (Sršan, 2009: 32) Drugi rad objavljen je u Osijeku 1866. godine, pod naslovom *Gedanken und Vorschlag zur Gründung eines Vereines der Landwirthe des Veröczer Komitates in ihrem eigenen und im allgemeinwirtschaftlichem Interesse von J. C. A.* (Knjižnica Muzeja Slavonije u Osijeku) Uslijed financijske krize i nedostatka sitnog novca za plaćanje radnika Ivan Kapistran II. Adamovich na Čepinskom vlastelinstvu od 1830. do 1866. izdao je četiri emisije papirnatog novca u apoenima od 3, 5, 10, 20, 30 i 50 krajcara. Jamstvo za njihovo izdavanje bila je imovina vlastelinstva, a apoeni su se mogli zamijeniti na blagajni vlastelinstva. (Kalendar Hrvatske narodne banke, 2012, ožujak)

Ivan Kapistran II. imao je veliki značaj za odvodnju na širem osječkom području. Na tom projektu naslijedio je svoga djeda Ivana Kapistrana I. Adamovicha. Bio je inicijator isušivanja velike močvare Palača, južno od Osijeka, regulacije rijeke Vuke i meliorizacije

Slavonsko dravsko – dunavske nizine. Po njegovoj narudžbi nastao je projekt *Odvodnje sa slavonske dravsko – dunavske nizine*, autora Ivana Nepomuka Spanbauera. Projekt je tiskan 1876. godine u Adamovichevoj nakladi u Osijeku. U naslovu navodi da je Ivan Kapistran II. Adamovich de Csepin, posjednik čepinskog, erdutskog i aljmaškog vlastelinstva. Te da je počasni predsjednik Slavonskog gospodarskog društva, redovni član Mađarskog gospodarskog društva i dopisni član Bečkog gospodarskog društva. (Spanbauer, 2006: 5) Uslijed velikog zaduživanja zbog isušivanja močvara, uvođenja novih tehnika u gospodarenju i izgradnje tvornica dolazi do propasti Čepinskog vlastelinstva. Vlastelinstvo je 1876. godine obuhvaćalo preko 20 000 jutara zemlje.

Ivana Kapistrana II. u vođenju posjeda naslijedili su sin Ladislav i unuk Bela Adamovich, oni su pritisnuti dugovima 1881. godine započeli s rasprodajom posjeda bogatim osječkim građanima. (Sršan, 2009: 33) Ladislav pl. Adamovich de Csepin (1823. – 1901.) bio je oženjen Oktavijom pl. Mihalović, a njihov sin je Bela pl. Adamovich de Csepin (1856. – 1934.). Ivan Nepomuk I., mlađi sin Ivana Kapistrana II., u dva braka bio je oženjen sestrama Franciskom i Eleonorom pl. Adamovich, iz tenjske grane obitelji. U drugom braku je dobio sina Ivana Nepomuka II. (1861. – 1895.), koji je emigrirao u Austriju. (Rodoslovno stablo obitelji Adamovich, Nikola ml. barun Adamovich de Csepin, 2010)

Bela pl. Adamovich de Csepin

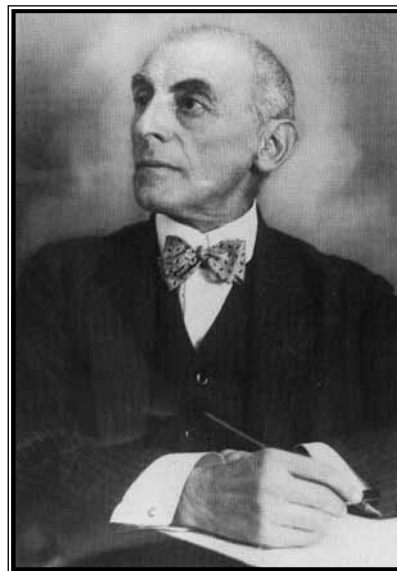
Bela pl. Adamovich de Csepin rođen je u obiteljskom dvorcu u Čepinu. Gimnaziju je završio u Osijeku, a nakon toga studirao je agronomiju u Beču. Nakon završenog studija započeo je financijski slom obiteljskog posjeda. Kako navodi anonimni biograf u njegovom životopisu, Bela nije imao smisla za ekonomiju, već ga je jedino zanimala glazba. Na području glazbe dokazao se kao glasovirač i kao skladatelj. Nakon sloma čepinskog posjeda Bela odlazi kao instruktor glazbe princu Jamieu Burbonskom, pretendentu na španjolsko prijestolje, princ je živio u dvorcu Frohsdorf kod Beča. Uz to namještenje Bela je studirao glazbu, klavir i kompoziciju, kod Hermana Grädenera i Carla Frühlinga, od 1890. do 1893. godine. Po zagovoru moćnih prijatelja izabran je za narodnog zastupnika iz kotara Perušić i Donji Miholjac na listi unionističke stranke. Također je bio i delegat na zajedničkom hrvatsko – ugarskom saboru u Budimpešti. Kako navodi

njegov biograf *jedna Bachova fuga mogla ga je više ugrijati nego cijela igra parlamentarnih intriga i podvala*. Nakon kraja političke karijere 1908. godine, kada više nije izabran za sabor, tražio je novo namještenje. Prvo je službovao kao činovnik u Đakovu, a do smrti kao službenik u osječkoj tvornici šećera. Bela je kao glazbenik ostavio preko 50 glazbenih djela, uglazbio je 40 pjesama, jednu misu i 16 raznih kuplea. Njegovo široj javnosti malo poznato, ali svakako najznačajnije djelo je prvi hrvatski balet „Jela“. Balet je prouzvoden u zagrebačkom Hrvatskom narodnom kazalištu 15. siječnja 1898. godine. (Muzej Slavonije Osijek, Ostaština Bele pl. Adamovicha čepinskoga) Građa za balet uzeta je iz bajke u stihovima njemačkog romantičkog pjesnika Friedricha Rückerta. *To je priča o Jeli koju pomama za zlatom vodi na rub propasti, da bi na kraju našla sreću uz voljenog Marka. Junaci baleta su vile i duhovi: Jela je vila omorike, Marko duh javora*. Akademkinja Koralka Kos na temelju kritika i osvrtu je rekonstruirala odjek baleta u tadašnjoj javnosti. Djelo su ocijenili Franjo Kuhač i Milutin Cihlar – Nehajev. *Ocjene Kuhača i Cihlar – Nehajeva u biti su analogne: hvale instrumentaciju, smisao za boje i nijanse zamjerajući skladatelju što nije pokušao stvoriti nacionalno obojenu glazbu*. (Kos, 2002: 49 – 50) Svečana prouzvedba baleta 15. siječnja 1898. godine bila je dobro posjećena, od uglednika bili su prisutni nadvojvoda Leopold Salvator i nadvojvotkinja Blanka, ban Khuen Hedervary i supruga. (Perči, 2004: 60)

Grobnica obitelji Adamovich de Csepin na Aninom groblju u Osijeku (foto: Hrvoje Pavić, 2009)

Bela Adamovich u prvom braku bio je oženjen Marijom groficom Janković daruvarskom, koja je tragično preminula nakon prevrata 1918. godine, a drugi put za Paulu Niederländer. S Belinom smrću gasi se jedna grana obitelji Adamovich de Csepin. Bela je preminuo u Osijeku 28. veljače 1934. godine, a sahranjen je na Aninom groblju u Osijeku u obiteljskoj grobnici. (Pavić – Šušak, 2008: 32)

Bela pl. Adamovich de Csepin (Mladen i Bojana Šćitaroci, Dvorci i perivoji u Slavoniji, Zagreb 1998., 109.)

Tenjska grana obitelji

Drugi sin Ivana Kapistrana I. Adamovicha, Antun Adamovich (1762. – 1829.), (Rodoslovno stablo obitelji Adamovich, Nikola ml. barun Adamovich de Csepin, 2010) od oca je naslijedio posjede Sveta Helena, Tenje i Aljmaš. Ivan Kapistran I. u oporuci navodi da je Antun razborit i sposoban u vođenju gospodarstva. Antun ima *poučljivost duha da poslušna i spremnost na brze i hitre pokrete duha, hitrost uma*. (Erceg, 1996: 129) Prema obiteljskom rodoslovnom

stablu Antun se dva puta ženio, prvo Josephom pl. Inkey de Pallin, koja je umrla vrlo mlada oko 1795. godine. U drugom braku bio je oženjen Barbarom barunicom Perenyi de Pereny, u tom braku rođen mu je sin Antun II. pl. Adamovich (1808. – 1848.). (Rodoslovno stablo obitelji Adamovich, Nikola ml. barun Adamovich de Csepin, 2010) Antun I. Adamovich de Csepin bio je podžupan, a potom upravitelj Virovitičke županije od 1818. do 1825. godine. Bio je dvorski savjetnik, komornik i vlastelin Tenja, Erduta, Sarvaša i Aljmaša. (Šćitaroci, 1998: 367) U Tenju je krajem 18. stoljeća izgradio dvorac koji postoji još i danas, poznat pod nazivom dvorac Adamovich – Bartolović. (Šćitaroci, 1998: 300) Antun I. Adamovich doktorirao je 1778. godine na Budimskom sveučilištu s doktoratom pod nazivom *Tentamen publicum ex agrorum, pratorum et vitum cultura, quod in regia universitate Budensi anno 1778. subit Antonius Adamovics de Csepin*. Posjed Sveta Helena naslijedila je Antunova kćer Marija udana barunica Hellenbach de Paczolay. (Pismo Nikole ml. baruna Adamovicha de Csepin, 14. rujna 2010.)

Antunov sin Antun II. pl. Adamovich de Csepin rođen je 1808. a umro je 1848. godine. U braku s Julijanom groficom Forgach de Ghymes et Gacs, imao je petero djece. Najstariji sin i nastavljatelj obitelji Karlo I. (Cary, Dragutin, Carl) rođen je 1829. godine, a umro je 1874. godine. (Rodoslovno stablo obitelji Adamovich, Nikola ml. barun Adamovich de Csepin, 2010) Oženio se 1857. godine Biancom groficom Capello von Wickenburg. Karlo I. bio je pobočnik bana Josipa Jelačića, konjanjički kapetan i komornik. Bio je vlastelin Tenja i srednjovjekovnog grada Velenja u današnjoj Sloveniji. (Šćitaroci, 1998: 397) Njegovi sinovi Karlo II. i Ivan Albrecht nastavili su obiteljsku lozu. Karlo II. nastavio je plemićku lozu, dok je Ivan Albrecht utemeljitelj barunske grane obitelji. Karlo II. rođen je 1865. a umro je 1940. godine. (Rodoslovno stablo obitelji Adamovich, Nikola ml. barun Adamovich de Csepin, 2010) Bio je tajni savjetnik i komornik, u braku s Gizelom barunicom Ritter von Zahony imao je četvero djece, a među njima i nastavljateljica loze Karla III. pl. Adamovicha de Csepin. (Šćitaroci, 1998: 397) Karlo III. rođen je 1892. a umro je 1972. godine u braku s Juliom Zilahy de Gyurgyoka rođen mu je nasljednik Karlo IV. (1924. – 2010.). (Rodoslovno stablo obitelji Adamovich, Nikola ml. barun Adamovich de Csepin, 2010) Ivan Albrecht osnivač barunske grane obitelji rođen je 1866. a umro je 1929. godine. Barunat mu je dodijelio car i kralj

Dvorac Adamovich – Bartolović u Tenju, autor Ervin pl. Cseh, 1876. (Privatna zbirka baruna Adamovicha de Csepin, Zagreb)

Franjo Josip 1913. godine. (Rodoslovno stablo obitelji Adamovich, Nikola ml. barun Adamovich de Csepin, 2010) Ivan Albrecht bio je veliki župan Srijemske županije sa sjedištem u Vukovaru od 1910. do 1913. godine i veliki župan Virovitičke županije sa sjedištem u Osijeku od 1913. do 1918. godine. Vlastelin Novog Sela u Vojvodini, Velenja u Sloveniji i suvlasnik Tenja, komornik i vitez malteškog reda. U braku s Terezijom groficom Westphalen zu Fürstenberg, imao je četvero djece, najmlađi sin Ivan Kapistran III. nastavio je obiteljsku lozu. (Rodoslovno stablo obitelji Adamovich, Nikola ml. barun Adamovich de Csepin, 2010) Ivan Kapistran III. barun Adamovich de Csepin rođen je 1905. a umro je 1971. godine u Kolumbiji. U braku sa Stefanijom groficom Pejačević imao je tri kćeri i sina Nikolu (r. 1936.), koji je nastavio obiteljsku lozu. Ivan Kapistran III. bio je vitez Malteškog reda. (Šćitaroci, 1998: 397) Po zanimanju je bio agronom, te je prije II. svjetskog rata živio u Vukovaru (Bösendorfer, 1950: 208) gdje je bio upravitelj posjeda grofova Eltz.

Obitelj Adamovich de Csepin danas

Nakon II. svjetskog rata obitelj Adamovich de Csepin više nije bila poželjna u novoj državi, gdje su sve plemićke i zemljoposjedničke obitelji promatrane kao narodni neprijatelji. Od tada obitelj živi širom Europe i Južne Amerike. Nasljednik če-pinske grane Ludwig I. (1890. – 1955.) odselio se u Austriju, kao malo dijete. U Austriji bio je ministar pravosuđa, rektor bečkog sveučilišta i predsjednik ustavnog suda. U braku s Emmom pl. Hoffman imao je sina Ludwiga II. (r. 1932.). Ludwig II. je kao i otac cijenjeni austrijski pravnik. Dugo godina je vršio službu predsjednika Ustavnog suda Republike Austrije, a danas je savjetnik predsjednika Austrije. Zbog doprinosa prilikom stvaranja samostalne i suverene Republike Hrvatske, dodijeljen mu je počasni doktorat osječkog sveučilišta. On nema potomaka, te s njim završava če-pinska grana obitelji Adamovich de Csepin. (Šćitaroci, 1998: 367) Nasljednici tenjske plemićke grane žive u Pečuhu u Mađarskoj, gdje je Karoly – Karlo IV. (r. 1953.) doktor medicine, u braku s Erzsebet Horvath ima troje djece. (Rodoslovno stablo obitelji Adamovich, Nikola ml. barun Adamovich de Csepin, 2010)

Danas najbrojnija grana obitelji je ona tenjska barunska. Nikola barun Adamovich de Csepin, rođen je u Osijeku 1936. godine, a do kraja II. svjetskog rata živio

Karlo I. pl. Adamovich de Csepin (privatna zbirka baruna Adamovicha de Csepin, Zagreb)

je u Vukovaru. Nakon II. svjetskog rata obitelj je emigrirala prvo u Austriju, a potom u Južnu Ameriku, u Kolumbiju. Obitelj se ponovno vratila u Hrvatsku 90-tih godina XX. stoljeća, kada su organizirali konvoje humanitarne pomoći za pomoć ratom stradalom području. Nikola barun Adamovich de Csepin vitez je Suverenog viteškog malteškog reda, te vrši službu veleposlanika tog reda u Republici Hrvatskoj. Nikola je također i jedini živući hrvatski vitez habsburškog reda zlatnog runa. U prvom braku bio je oženjen Angelom barunicom Spies von Büllesheim, a nakon smrti prve supruge oženjen je Constanze pl. Pott. Iz prvog braka Nikola ima tri sina; Ivana (r. 1971.), Nikolu ml. (r. 1972.) i Borisa (r. 1980.) Ivan u braku s Marijom van den Bosch ima dva sina i kćer. Nikola ml. u braku s Camillom barunicom Fürstenberg ima tri sina i kćer. Nikola ml. kao i otac živi u Zagrebu, te je isto vitez Suverenog viteškog malteškog reda. (Rodoslovno stablo obitelji Adamovich, Nikola ml. barun Adamovich de Csepin, 2010)

Ivan Albercht barun Adamovich de Csepin (privatna zbirka baruna Adamovicha de Csepin, Zagreb)

Zaključak

U ovom istraživanju prikazan je razvoj društvene elite Slavonije nakon oslobođenja Turaka do kraja II. svjetskog rata. Nositelji tadašnjeg društvenog i gospodarskog razvoja bile su plemićke obitelji. U ovom radu prikazana plemićka obitelj Adamovich de Csepin, koja je potekla iz osječka kolonije Ciprovcana. Članovi ove obitelji, u 18. i 19. stoljeću učinili su prve korake pri pokretanju isušivanja močvara južno od Osijeka, tako su oslobođene velike količine plodnog zemljišta. Tamo su osnovali nova naselja i pokrenuli gospodarski razvoj. Nažalost povijest takvih obitelji danas je malo poznata, zbog toga što se povijesti plemstva u jugoslavenskoj historiografiji pridavala veća pažnja, izuzev analize posjedovnih odnosa.

COLONY OF CIPROVIANS IN OSIJEK WITH THE EMPHASIS ON FAMILY ADAMOVICH DE CSEPIN by Hrvoje Pavić

The first part of this paper contains a review of Dr. Joseph Bösendorfer work "Kolonija Ciprovcana u Osijeku". In the early 18th century, Ciproviants, although they hadn't accounted for a significant proportion of the population in Osijek, occupied esteemed positions in public life Osijek and Slavonia of their time. The second part of the paper presents the development of a noble family Adamovich de Csepin / Čepinski, a family that also comes from the so-called "Ciprovcana colonies". Family history is shown through their most important representatives: John of Capistrano .I, John of Capistrano II. and Bela Adamovich whose work left a big mark in the history of Osijek and Slavonia.

Literatura

1. Bösendorfer, Josip, 1932. *Kolonija Ciprovcana u Osijeku*, Narodna starina, Vol. 11, No. 29
2. Bösendorfer, Josip, 1942, *Pokojnici u kriptama osječkih crkava*, Osječki zbornik, br. 1, Hrvatski državni muzej u Osijeku, Osijek
3. Bösendorfer, Josip, 1950, *Agrarni odnosi u Slavoniji*, JAZU, Zagreb
4. Erceg, Ivan, 1996, *Ivan Kapistran Adamović – javni djelatnik, veleposjednik i ekonomist*, Državni arhiv u Osijeku, Osijek
5. Kalendar Hrvatske narodne banke, 2012, ožujak
6. Kos, Koraljka, 2002, *Na tragu prvog hrvatskog baleta*, Cantus, br. 114
7. Karaman, Igor, 1962, *Valpovačko vlastelinstvo, ekonomsko – historijska analiza*, JAZU, Zagreb
8. Pavić, Hrvoje; Šušak, Marin, 2008, *Čepinska sjećanja, Vlastita naklada – Hrvoje Pavić, Čepin*
9. Perčić, Ljerka, 2004, *Bela Adamović (1856. – 1934.)*, ANALI Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku, Sv. 20
10. Spanbauer, Ivan Nepomuk, 2006, *Odvodnja sa slavonske dravsko – dunavske nizine*, Državni arhiv u Osijeku, Osijek
11. Sršan, Stjepan, 2009, *Diobe vlastelinskog dobra u Čepin*, Općina Čepin, Čepin
12. Sršan, Stjepan, 2009, *Vlastelinsko dobro baruna Adamovića u Čepin*, Općina Čepin, Čepin
13. Šćitaroci, Mladen; Šćitaroci, Bojana, 1998, *Dvorci i perivoji u Slavoniji*, Šćitaroci, Zagreb

Izvori

14. Državni arhiv u Osijeku, Osobni arhivski fondovi, Josip Bösendorfer
15. Muzej Slavonije u Osijeku, Ostavština Bele pl. Adamovića čepinskoga
16. Pismo Nikole ml. baruna Adamovića de Csepin, 14. rujan 2010.
17. Rodoslovno stablo obitelji Adamovich, Nikola ml. barun Adamovich de Csepin, 2010

Dvorac Velenje krajem 19. stoljeća
(Privatna zbirka baruna Adamovića de Csepin, Zagreb)